

INFORME ALTERNATIU
AL CINQUÈ I SISÈ
INFORME D'APLICACIÓ DE
LA CONVENCIÓ DE DRETS
DE L'INFANT A ESPANYA
(2010-2016)

CATALUNYA

MARÇ 2017

RESUM EXECUTIU

SÍNDIC

EL DEFENSOR
DE LES
PERSONES

INFORME ALTERNATIU
AL CINQUÈ I SISÈ
INFORME D'APLICACIÓ
DE LA CONVENCIÓ DE
DRETS DE L'INFANT A
ESPANYA (2010-2016)
CATALUNYA
RESUM EXECUTIU

SÍNDIC

EL DEFENSOR
DE LES
PERSONES

RESUM EXECUTIU

El Síndic de Greuges de Catalunya ha tramès al Comitè de Drets dels Infants de les Nacions Unides el primer informe alternatiu sobre l'aplicació de la Convenció sobre els drets dels infants. El document, que se centra en la situació a Catalunya, és de caràcter subestatal i, per tant, és complementari a la informació presentada per l'Estat espanyol en el V i VI Informe d'aplicació.

Una de les conclusions de l'informe, que fa un balanç del període 2010-2016, és que, si bé la Llei dels drets i les oportunitats de la infància i l'adolescència (LDOIA) del 2010 i el Pacte per a la infància del 2013 van significar un avenç important en les polítiques d'infància, aquests instruments no s'han desplegat suficientment ni tampoc s'han impulsat les polítiques transversals que garanteixin els drets i les oportunitats dels infants en tots els àmbits i amb la implicació de totes les administracions.

Transversalitat, prevenció i inversió: assignatures pendents

L'informe destaca que les restriccions pressupostàries adoptades durant els anys de crisi i l'augment de les necessitats i de la població vulnerable han contribuït, contràriament al que estableix la Llei, que s'hagi donat prioritat a les polítiques d'intervenció assistencial per sobre de les de prevenció. D'aquesta manera, al llarg d'aquests anys, el model d'intervenció en infància, que ja requeria més en mesures de caràcter assistencial, ha experimentat un debilitament de les estratègies de caràcter preventiu.

Les mesures d'austeritat i aquest enfortiment d'un model d'intervenció més assistencial han dificultat, alhora, els avenços significatius cap a un abordatge més integral i transversal dels drets dels infants en què l'infant estigui realment en el centre de l'actuació dels poders públics, i no tan centrat en els aspectes de caràcter organitzatiu (repartiment de competències). Encara avui no hi ha un organisme administratiu clarament de referència que intervingui en tots els aspectes que tinguin a veure amb la infància (educació, salut, protecció, etc.), que coordini les actuacions de les diferents àrees administratives i serveis en aquesta matèria i que ajudi a articular un treball integrat que atengui de manera integral les necessitats dels infants.

També es detecten dèficits en l'avaluació i l'anàlisi de l'impacte en els drets dels infants de les decisions normatives i de les polítiques públiques que els afecten.

A la manca de desplegament normatiu i de polítiques transversals, s'hi han d'afegir dèficits en la despesa que condicionen les polítiques d'infància. La baixa inversió existent en polítiques d'infància i família a Catalunya, que va ser del 0,8% del PIB l'any 2014 però que ja se situava al voltant de l'1% abans de la crisi, està clarament per sota del 2,4% del conjunt de la Unió Europea (vegeu la taula 1). Aquesta baixa despesa pública comparada també afecta els àmbits de l'educació i la salut. El model català de transferències econòmiques presenta debilitats tant en la dotació de recursos financers com en la focalització d'aquests en la població infantil.

Taula 1. Evolució de la despesa en protecció social sobre el PIB per tipus a Catalunya, Espanya i UE-28 (2003-2014)

Protecció social	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU-28	-	-	-	-	-	25.9	28.7	28.6	28.3	28.7	28.9	28.7
Espanya	19.8	19.9	20.1	20	20.3	21.4	24.4	24.6	25.3	25.5	25.8	25.4
Catalunya	16.9	17.4	17.5	17.3	17.5	17.1	22.1	21.1	21.1	21.2	21.2	21.3
Infants i família	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
UE-28	-	-	-	-	-	2.1	2.4	2.4	2.3	2.3	2.3	2.4
Espanya	1.1	1.1	1.2	1.2	1.2	1.3	1.5	1.5	1.4	1.3	1.4	1.3
Catalunya	0.8	0.8	0.8	0.8	0.9	0.9	1.1	1.1	0.9	0.9	0.9	0.8
Família/Fills (en M €)	1,140.4	1,224.0	1,377.6	1,520.6	1,775.5	2,100.7	2,172	2,168.6	1,885.7	1,704.8	1,729.5	1,670.1
Família/Fills (en % sobre total)	4.5	4.38	4.55	4.66	5.09	5.41	5.02	4.98	4.01	4.01	4.09	3.94
Família/Fills (en € per capita)	174	182	201	217	245	285	292	290	251	227	232	226

Font: Idescat i Eurostat.

Nota: Ruptura de sèrie l'any 2010

Dèficits estructurals en el sistema protector

El sistema de protecció a la infància encara presenta greus dificultats per assignar als infants en situació de desemparament un recurs alternatiu a la família que prioritzi l'entorn familiar i que s'ajusti a les seves necessitats, com els reconeix la mateixa LDOIA.

L'informe reconeix algunes iniciatives dutes a terme darrerament, com ara l'inici l'any 2016 d'algunes actuacions per promoure l'acolliment familiar, el programa marc de centres de 2015 i també la creació d'alguns recursos residencials de mida reduïda.

Tanmateix, el sistema presenta greus mancances que no s'han revertit en els darrers anys, com la que té caràcter estructural i suposa contravenir la Convenció i la LDOIA: el nivell excessivament alt d'institucionalització dels infants, que afecta més del 50% dels infants tutelats, fins i tot infants petits atesa la insuficiència de famílies acollidores. Tot i que hauria de ser la proposta preferent, només el 49% dels infants tutelats estan en acolliment familiar (el 21% si s'exclouen els infants que estan en família extensa) (vegeu la taula 2).

Taula 2. Evolució del nombre d'infants tutelats en acolliment familiar (2012-2016)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Sept. 2016
Infants tutelats acollits en família aliena	467	514	538	589	635	669	704	801	885	924	958	966	969	1,004	994
Infants tutelats acollits en família extensa	2,264	2,392	2,322	2,307	2,355	2,482	2,477	2,627	2,773	2,944	2,464	2,467	2,415	2,446	2,428
Infants en acolliment familiar (%)	46.4	47.5	46.7	44.6	42.6	43.1	42.7	43.7	45.8	53.6	48.6	48.5	48.4	49.6	49
Infants en acolliment familiar (excloent infants en família extensa) (%)	12.9	13.8	14.1	14.1	13.6	13.8	14.2	15.4	17.0	21.6	20.9	21	21.2	22.2	21.8
Infants tutelats per la DGAIA	5,881	6,119	6,128	6,498	7,018	7,313	7,450	7,845	7,985	7,217	7,040	7,076	6,985	6,962	6,988
Nombre d'infants acollits en UCAE	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	29	31	35	37

Font: Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència.

A més d'aquesta actuació, els recursos residencials tampoc no tenen les condicions per garantir la recuperació dels infants tutelats: presència d'infants amb patologies greus en centres ordinaris, ràtios insuficients de personal, excessiva grandària i condicions materials inadequades en alguns centres, sobreocupació, manca de centres especialitzats, entre altres.

Aquestes situacions suposen diferències significatives entre els recursos residencials, que van més enllà de la seva tipologia i que fan paleses unes condicions de vida dels infants i adolescents molt diferenciades en funció del recurs que se'ls assigni i, en definitiva, que l'infant no se situa en el centre del sistema de protecció a la infància.

Tot i ser un dels col·lectius més afectats per la crisi econòmica, no s'ha preservat suficientment la infància de les mesures d'austeritat.

El document situa Catalunya, juntament amb Espanya, entre els països europeus amb una taxa de risc de pobresa infantil més elevada del conjunt de la Unió Europea, amb el 27,9% de la població menor de divuit anys que es troba en aquesta situació, clarament per sobre de la mitjana europea, que se situa en el 20,9% (vegeu la taula 3).

Els infants han estat un dels col·lectius més afectats per la crisi econòmica. Si s'analitza l'evolució del risc de pobresa pels diferents grups d'edat, els infants són el grup d'edat amb una evolució més negativa d'ençà de l'any 2008 (vegeu el gràfic 1).

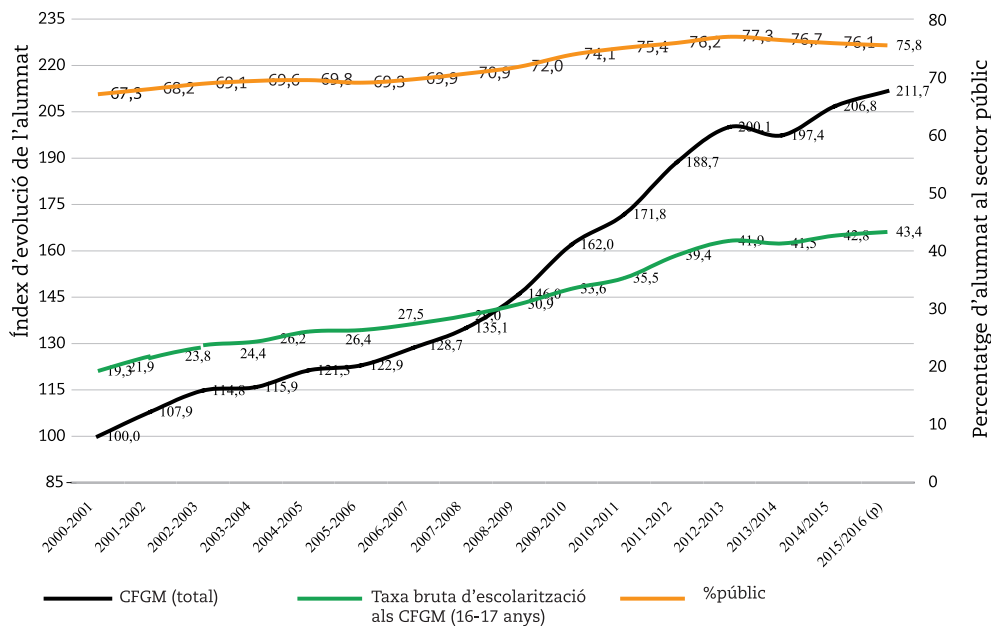
Taula 3. Evolució de la taxa de risc de pobresa (2004-2015)

Taxa de risc de pobresa infantil (< 16 anys)	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Unió Europea	-	19.9	19.9	19.9	20.1	20.0	20.6	20.3	20.1	19.9	20.7	20.9
Espanya	25.2	25.7	27.0	25.5	26.8	28.9	28.8	27.2	26.9	26.7	30.1	28.8
Catalunya	20.2	20.6	22.2	18.9	17.6	23.4	23.7	29.4	29.4	27.3	28.8	27.9

Font: Elaboració a partir de dades d'Eurostat i Idescat.

Nota: En el cas de Catalunya, es produeix una ruptura de sèrie l'any 2013. (1) La taxa de risc de pobresa total per a Catalunya està calculada a partir de la mediana d'ingressos de la població espanyola.

Gràfic 2. Evolució de la taxa de risc de pobresa per edats a Catalunya (2004-2015)

Font: Elaboració a partir de dades d'Idescat.

Nota: Les dades del període 2004-2012 són en base 2004. Les dades 2013-2015 són en base 2013.

L'informe destaca avenços sobretot en els camps de la lluita contra la pobresa energètica en aquest període i de l'atenció de les situacions d'emergència d'habitatge, amb una incidència especial entre les famílies amb infants a càrrec, amb mesures de caràcter normatiu, i també mesures adoptades per lluitar contra la malnutrició infantil.

Tanmateix, especialment durant el període 2010-2013, diverses polítiques adreçades a combatre la pobresa infantil es van veure afectades per les mesures d'austeritat aplicades per a la reducció del dèficit públic. Per exemple, les prestacions adreçades a la infància que concentraven la major part d'inversió, com ara la prestació econòmica de caràcter universal per infant a càrrec o la renda mínima d'inserció, o bé van quedar suspeses o bé van veure reduït de manera significativa l'import global destinat.

Val a dir que si bé algunes d'aquestes situacions ja s'han revertit actualment, com ha passat en el cas dels ajuts de menjador escolar, l'informe constata la necessitat d'avançar en la cobertura dels ingressos mínims de les famílies, de garantir els recursos humans i econòmics als serveis socials, i també de millorar els programes i els serveis de suports a les famílies.

Dèficits en la prevenció, la detecció i el tractament dels maltractaments i de l'abús sexual

Es constata que, un cop transcorreguts més de sis anys de l'entrada en vigor de la LDOIA, moltes de les previsions que contenia per combatre el maltractament infantil no s'han implementat o no han estat prou desplegades.

L'informe recomana l'adopció de mesures transversals per millorar la formació de professionals i infants, de coneixement dels protocols i de creació de serveis especialitzats per a la prevenció, la detecció i el tractament dels abusos i maltractaments infantils.

Infants migrants com a col·lectiu especialment vulnerable

El Síndic també ha fet balanç de la situació dels infants migrants a Catalunya. Aquest és

un col·lectiu especialment vulnerable, ja sigui per la seva minoria d'edat i per la manca de referents familiars o altres xarxes de suport, pel fet de ser nouvingut a Catalunya o bé per les condicions materials, socials i de salut en què arriba. Davant d'aquestes situacions, la intervenció de les administracions no fa prevaler el seu interès superior, com es posa de manifest tant en els circuits de protecció i el procés de determinació de l'edat, com en l'acompanyament i el suport insuficients que reben per part de les administracions.

En relació amb aquests infants i adolescents, el sistema protector presenta mancances tant pel que fa al seu acolliment residencial, en centres inadequats i sobreocupats, a la garantia del seu dret a la documentació o a la transició a la majoria d'edat.

El síndic també crida l'atenció sobre la necessitat de protegir, prevenir i atendre adequadament situacions que, si bé de forma minoritària, també són presents a Catalunya, com ara els infants que poden acollir-se al dret d'asil i refugi i als infants i adolescents víctimes de tràfic d'éssers humans.

Drets i llibertats civils

El Síndic constata alguns avenços en mesures normatives per impulsar la participació infantil, com ara la creació del Consell Nacional d'Infants i Adolescents, però també constata que encara falta avançar en la creació d'instruments realment efectius de participació dels infants en el disseny de les polítiques públiques i en les avaluacions d'impacte i la presa de decisions normatives.

L'informe també alerta dels efectes de la societat de la informació i el tractament mediàtic de situacions que afecten els infants en els seus drets a la intimitat, l'honor i la pròpia imatge. Davant de situacions cada vegada més freqüents en què els mitjans de comunicació i de vegades la mateixa Administració no preserven drets de la intimitat dels infants víctimes d'abusos, maltractaments i altres fets delictius, el Síndic reclama que es garanteixi que l'exercici del dret a la informació es faci preservant els drets a la intimitat dels infants i tenint en compte el seu interès superior.

SÍNDIC

EL DEFENSOR
DE LES
PERSONES

Síndic de Greuges de Catalunya
Passeig Lluís Companys, 7
08003 Barcelona
Tel 933 018 075 Fax 933 013 187
sindic@sindic.cat
www.sindic.cat

